

ارزشیابی برنامه آموزشی دانشکده پزشکی کرمان بر اساس الگوی CIPP

صدیقه خدابنده^{۱*}، پریسا رستم بیگی^۲، سکینه سبزواری^۳، عصمت نوحی^۴

۱. دانشجوی دکتری پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی رازی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران
۲. کارشناسی ارشد پرستاری، مربی، گروه پرستاری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد استهبان، استهبان، ایران
۳. دکتری آموزش پرستاری، استادیار، مرکز مطالعات و آموزش پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران
۴. دکتری آموزش پرستاری، استادیار، گروه پرستاری داخلی و جراحی، مرکز تحقیقات فیزیولوژی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران

● دریافت مقاله: ۹۳/۱۲/۲۲ آخرین اصلاح مقاله: ۹۴/۳/۳۰ ● پذیرش مقاله: ۹۴/۳/۳۰

زمینه و هدف: برنامه‌های آموزش عالی جهت ارتقای کیفیت و داشتن پویایی، نیاز به ارزشیابی و بررسی‌های کمی و کیفی دارند. در این مطالعه، از الگوی ارزشیابی CIPP (Context, input, process and product) جهت ارزشیابی دانشکده پزشکی بر اساس الگوی نظری CIPP سال ۱۳۹۳ استفاده شد.

روش کار: ارزشیابی برنامه دانشکده پزشکی کرمان با توجه به الگوی CIPP شامل زمینه، درون‌داد، فرایند و برون‌داد اجرا شد. نمونه این پژوهش شامل ۶۹ دانشجوی، ۲۰ استاد و ۱۲ دانش‌آموخته بود. جهت انجام ارزشیابی، جمع‌آوری اطلاعات از طریق پرسش‌نامه استفاده شد. نمره ۱/۵-۰ وضعیت نامطلوب، ۳/۵-۲/۵ وضعیت نسبتاً مطلوب و ۵-۳/۵ وضعیت کاملاً مطلوب در نظر گرفته شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS و آمار توصیفی و استنباطی (آزمون t) انجام شد.

یافته‌ها: از دیدگاه شرکت‌کنندگان در پژوهش، وضعیت زمینه، درون‌داد، فرایند و کلیت دانشکده پزشکی کاملاً مطلوب و برون‌داد دانشکده نسبتاً مطلوب بود. نتایج نشان داد که به طور کلی در زمینه، فرایند و برون‌داد دانشکده پزشکی بین دیدگاه دانشجویان و استادان، تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($P \geq 0/05$). دانشجویان وضعیت زمینه و استادان وضعیت درون‌داد، فرایند، برون‌داد و کلیت دانشکده را مطلوب‌تر ارزیابی کردند.

نتیجه‌گیری: نتایج ارزشیابی برنامه آموزشی نهایی دانشکده پزشکی نشان داد که وضعیت این دانشکده مطلوب می‌باشد. در جهت نیل به سطح کاملاً مطلوب، شایسته است مسؤولین دانشکده و دانشگاه، بیش از پیش به تقویت عوامل مهم از جمله بازنگری در مواد و محتوای آموزشی، آموزش روش‌های تدریس و ارزشیابی و مهارت‌های ارتباطی به استادان توجه نمایند.

کلید واژه‌ها: ارزشیابی برنامه آموزشی، الگوی CIPP، دانشکده پزشکی

*نویسنده مسؤول: دانشکده پرستاری و مامایی رازی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران

● تلفن: ۰۳۴-۳۱۳۲۵۲۱۹ ● شماره: ۰۳۴-۳۱۳۲۵۲۱۸

مقدمه

مؤسسات آموزش عالی در حال حاضر در سطح بین‌المللی تغییرات قابل ملاحظه‌ای را تجربه می‌کنند. فرایندهای مسئولیت‌پذیری (پاسخگو بودن) و تضمین کیفیت، ویژگی اصلی تغییرات در بخش آموزش عالی هستند و در صف اول این تغییرات، مباحثی چون استانداردهای کیفیت، نشانگرهای کیفیت، حساسی کیفیت و سنجش کیفیت برای تدریس و پژوهش می‌باشند. توجه کلی به کیفیت و استانداردها در آموزش عالی، با مشارکت رو به افزایش دولت‌ها در تلاش به منظور بازسازی آموزش عالی تشدید شده است. غیر از بخش‌های دولتی، گروه‌های مختلف در جامعه شامل انجمن‌های تخصصی، سیاست‌گذاران، مدیران، دانشجویان، دانش‌آموختگان و کارفرمایان نیز در سال‌های اخیر به این حیطه علاقمند شده‌اند. انتظار آشکار این گروه‌ها، این است که دانشگاه‌ها، دانشجویان را برای یک دنیای پیچیده و در حال تغییرات سریع آماده سازند (۱).

ارزشیابی در واقع بازخورد مراحل انجام یک فرایند می‌باشد که بر اساس آن، میزان حصول و یا عدم حصول به اهداف را می‌توان مورد کاوش قرار داد. ارزشیابی آموزشی، فعالیتی رسمی است که جهت تعیین کیفیت، اثربخشی و یا ارزش یک برنامه، فرایند، هدف یا برنامه درسی به اجرا در می‌آید. در ارزشیابی رها از تمامی افراد و گروه‌هایی که تحت تأثیر برنامه آموزشی قرار دارند، به عنوان داوران استفاده می‌شود و آن چه عملکرد ذی‌نفعان یک مجموعه را تحت تأثیر قرار می‌دهد، مورد ارزشیابی قرار می‌گیرد و نتایج به تصمیم‌گیران برنامه‌ها ارایه می‌شود. الگوهای ارزشیابی متعددی وجود دارد که از جمله بهترین آن‌ها، الگوی ارزشیابی CIPP (Context, input, process and product) است (۲).

عنوان CIPP از حروف اول کلمات زمینه (Context)، درون‌داد (Input)، فرایند (Process) و برون‌داد (Product) به دست آمده است. این الگو تصمیم‌های آموزشی را به چهار گروه تقسیم می‌کند. تصمیم‌های برنامه‌ریزی جهت تعیین

اهداف برنامه، تصمیم‌های ساختی جهت طراحی شیوه‌های آموزش مناسب به منظور رسیدن به اهداف برنامه، تصمیم‌های اجرایی جهت استفاده، هدایت و بهبود شیوه‌های آموزشی و تصمیم‌های دوباره‌سازی به منظور قضاوت و عکس‌العمل در مورد نتایج به دست آمده در اثر اجرای شیوه‌های آموزشی می‌باشد (۳).

به نقل از Robinson، پدید آورندگان این الگوی ارزشیابی، Stufflebeam و همکاران (۱۹۷۱) هستند. این الگو با نگرشی سیستمی به ارزشیابی زمینه، درون‌داد، فرایند و برون‌دادهای آن‌ها و نیز تصمیم‌گیری در مورد بهبود عملکردشان می‌پردازد. در رویکرد سیستمی، اهداف نهایی مورد غفلت واقع نمی‌شوند؛ بلکه اهداف در یک مجموعه از معیارهای بسیار پیچیده به عنوان یک جزء مورد توجه قرار می‌گیرند. مدل‌های سیستمی بر معیارهایی که بقای بلند مدت سازمان را افزایش خواهند داد، تأکید می‌ورزند. به عبارت دیگر، رویکرد سیستمی به نتایج معین شده بیش از وسایل و امکانات نیل به آن‌ها تأکید نمی‌کند. بنابراین، از طریق الگوی CIPP و با طرح سؤالات درست درباره نظام آموزشی، می‌توان موجبات بهبود و اصلاح هر چه بیشتر فعالیت‌ها و اهداف برنامه‌ها را فراهم کرد و کارایی دانشکده پزشکی را افزایش داد (۴).

در ارزشیابی زمینه نیازها، مشکلات و فرصت‌ها مورد ارزشیابی قرار می‌گیرند و به تصمیم‌گیری و تعیین اهداف و الویت‌ها و داوری در این زمینه کمک می‌شود. منظور از درون‌داد، کلیه افراد و منابع انسانی اعم از دانش‌آموز، دبیر، مدیران، منابع مالی، منابع علمی و ... می‌باشد. منظور از فرایند، کلیه فعالیت‌هایی است که در جریان اجرای برنامه‌های آموزشی روی می‌دهد. منظور از برون‌داد، کلیه دانش‌آموختگان، دانش جدید تولید شده و ... می‌باشد. این نوع ارزشیابی، به منظور قضاوت درباره مطلوبیت بازده فعالیت‌های آموزشی انجام می‌شود (۴).

در زمینه ارزشیابی با استفاده از الگوی CIPP، تحقیقاتی در خارج و داخل ایران انجام گرفته است، مانند مطالعه

آموزش عالی معتبر در سطح دنیا مورد استفاده قرار می‌گیرد. از این‌رو، برنامه‌های ارزشیابی در نظام آموزش پزشکی به دلیل لزوم تربیت نیروی انسانی کارآزموده برای ارایه خدمات بهداشتی و درمانی با کیفیت مطلوب از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. ارزشیابی، در واقع بازخورد مراحل انجام یک فرایند می‌باشد که بر اساس آن، میزان حصول و یا عدم حصول به اهداف را می‌توان مورد کاوش قرار داد (۸).

دانشکده علوم پزشکی کرمان، به طور سیستماتیک مورد بررسی و ارزشیابی قرار نگرفته بود و به منظور ارتقای سطح کمی و کیفی، ارزشیابی آن به صورت منسجم و سیستماتیک ضروری به نظر می‌رسید. ارزشیابی، به عنوان یکی از ابزارهای ارتقای کیفیت، این امکان را فراهم می‌سازد تا نقاط قوت و ضعف برنامه‌ها مشخص شود و با تقویت جنبه‌های مثبت و رفع نارسایی، در ایجاد تحول و اصلاح گردش کار، گام‌های مناسبی برداشته شود. مطالعه حاضر با هدف ارزشیابی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمان طراحی گردید و محققین در چهار بعد زمینه، درون‌داد، فرایند و برون‌داد، این دانشکده را ارزشیابی نمودند. هدف از این مطالعه، ارزشیابی برنامه آموزشی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمان بر اساس الگوی نظری CIPP (زمینه، درون‌داد، فرایند و برون‌داد) بود.

روش کار

ارزشیابی برنامه آموزشی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمان، با توجه به الگوی CIPP شامل زمینه، درون‌داد، فرایند و برون‌داد انجام شد.

در این مطالعه، جهت فراگیری علم به عنوان زمینه، شرایط محیطی دانشجویان (تحصیلات والدین و وضعیت اقتصادی) و میزان علاقه آن‌ها به عنوان درون‌داد، محتوای آموزشی، توانایی دانشجویان (میزان توانایی آموزشی و پژوهشی آن‌ها با توجه به معدل، تعداد ترم‌های مشروطی، میزان مقالات و ...)، توانایی استادان (میزان توانایی استادان با توجه به مرتبه علمی، مدرک

علی‌محمدی و همکاران که به ارزشیابی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان بر اساس الگوی نظری CIPP پرداخته است. نتایج نشان داد که به طور کلی در زمینه، فرایند و برون‌داد دانشکده پزشکی، بین دیدگاه دانشجویان و استادان، تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($P \leq 0/050$) (۵). دانشجویان وضعیت زمینه و استادان وضعیت درون‌داد، فرایند، برون‌داد و کلیت دانشکده را مطلوب‌تر ارزشیابی کردند. نتایج ارزشیابی نهایی دانشکده پزشکی نشان داد که وضعیت این دانشکده مطلوب می‌باشد. در جهت نیل به حد کاملاً مطلوب، شایسته است مسئولین دانشکده و دانشگاه بیش از پیش به تقویت عوامل مهم از جمله بازنگری در مواد و محتوای آموزشی، آموزش روش‌های تدریس و ارزشیابی و مهارت‌های ارتباطی به استادان توجه نمایند.

نتایج تذکری و همکاران که به ارزشیابی دوره کارشناسی و کارشناسی ارشد مطالعه پرستاری ایران (با به کارگیری الگوی CIPP) پرداخته است، نشان داد که در قسمت تاریخچه، فلسفه، رسالت، چشم‌انداز و اهداف کلی، دروس فوق، عاری از عیب و نقص اساسی می‌باشند و مشخصات دوره و محتوای دروس نیز با توجه به فلسفه و اهداف همخوانی دارد، اما نتایج ارزشیابی نشان می‌دهد که مشکلات عمده در بخش فرایند و اجرا مطرح است و حیطة برون‌داد، به علت خوب اجرا نشدن قسمت فرایند، تحت تأثیر قرار می‌گیرد (۶).

در یکی از دپارتمان‌های پزشکی دانشگاه Wisconsin-Madison، از الگوی CIPP برای ارزشیابی برنامه تربیت محققان بالینی استفاده شد. عوامل چهارگانه CIPP (زمینه، درون‌داد، فرایند و برون‌داد) و شرکت کنندگان ارزشیابی شدند تا بتواند به تحلیل اثربخشی برنامه و تضمین موفقیت کارآموزان بپردازد (۷).

امروزه در مراکز آموزشی، ارزشیابی به علت ماهیت و عملکرد خاص خود یکی از گسترده‌ترین و جنجالی‌ترین مباحث آموزشی است که به عنوان یک عامل تعیین کننده در سودمندی و اثربخشی برنامه‌های آموزشی در تمامی مراکز

علمی) این دانشکده در سال ۱۳۹۳ و نیز کلیه دانش‌آموختگان آن بودند.

در این تحقیق، از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده برای انتخاب حجم نمونه استفاده شد. بر این اساس، نمونه آماری این تحقیق شامل ۱۱۰ نفر از دانشجویان مشغول به تحصیل بود که تنها ۶۹ نفر از آن‌ها به سؤالات پاسخ دادند. همچنین، از میان ۱۰۰ نفر دانش‌آموخته، ۱۲ نفر به سؤالات پاسخ دادند. نمونه‌گیری در استادان (اعضای هیأت علمی و غیر هیأت علمی) این دانشکده به صورت سرشماری انجام گرفت. ۲۰ نفر از استادان پرسش‌نامه را تکمیل کردند.

جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها، از نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۲۱ (version 21, SPSS Inc., Chicago, IL)، آمار توصیفی و استنباطی (آزمون t تک نمونه‌ای) استفاده گردید و مقدار $P \leq 0/050$ به عنوان سطح معنی‌داری تلقی گردید.

یافته‌ها

از ۶۹ نفر دانشجوی شرکت‌کننده در این مطالعه، ۳۸ نفر (۵۵/۰۷ درصد) مرد و ۳۱ نفر (۴۴/۹۲ درصد) زن بودند. همچنین ۵ نفر (۴۱/۶ درصد) از دانش‌آموختگان مرد و ۷ نفر (۵۸/۳ درصد) زن بودند. از تعداد ۲۰ نفر استاد شرکت‌کننده در این مطالعه نیز ۱۲ نفر (۵۷/۶ درصد) مرد و ۸ نفر (۴۲/۳ درصد) زن بودند.

یافته‌ها در زمینه آماره آزمون t تک نمونه‌ای در جدول ۱ و نتایج ارزشیابی در جدول ۲ آمده است.

جدول ۱: آماره آزمون t تک نمونه‌ای در ارزشیابی برنامه آموزشی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمان

ارزشیابی نهایی دانشکده پزشکی			
۳/۱۲ ± ۰/۳۹			
زمینه	درون‌داد	فرایند	برون‌داد
۳/۴۰ ± ۰/۷۶	۳/۳۴ ± ۰/۵۴	۳/۰۴ ± ۰/۵۱	۲/۹۰ ± ۰/۵۹
شرایط محیطی	توانایی‌های دانشجویان	مطلوبیت برنامه درسی	تحقق اهداف در مقطع علوم پایه
۳/۰۸ ± ۰/۹۹	۴/۳۷ ± ۰/۵۶	۲/۸۷ ± ۰/۸۵	۲/۳۳ ± ۰/۸۰
میزان علاقه دانشجویان جهت	توانایی استادان	فعالیت‌های دانشجویان	تحقق اهداف در مقطع بالینی

تحصیلی، سوابق آموزشی و پژوهشی، امکانات و تجهیزات آموزشی و اهداف آموزشی؛ به عنوان فرایند، برنامه آموزشی (توانایی برنامه در تأمین اهداف دوره)، تناسب آن با نیازهای فراگیران (ایجاد پایه علمی، مهارتی و نگرشی قابل قبول و...)، فعالیت‌های دانشجویان، فعالیت‌های استادان (میزان عملکرد دانشجویان و استادان در قبال وظایفشان در فرایند یاددهی-یادگیری)، عملکرد آموزش، فعالیت‌های مسئولین و به عنوان برون‌داد، میزان تحقق اهداف رشته پزشکی در مقطع دکتری حرفه‌ای، میزان تولیدات علمی استادان، دانشجویان و دانش‌آموختگان در نظر گرفته شد.

در این پژوهش، جهت ارزشیابی دانشکده، از پرسش‌نامه محقق ساخته استفاده گردید. هر سه پرسش‌نامه محقق ساخته برای دانشجویان، استادان و دانش‌آموختگان شامل دو بخش مشخصات دموگرافیک و سؤالات پرسش‌نامه بود. پرسش‌نامه‌ها دارای طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای بودند. نمرات بین ۱/۵-۰ وضعیت نامطلوب، ۱/۵-۳/۵ وضعیت نسبتاً مطلوب و بین ۳/۵-۵ وضعیت کاملاً مطلوب محسوب گردید. نقطه برش (مطلوب در جامعه مورد مطالعه) ۳/۵ در نظر گرفته شد (۵). برای محاسبه روایی از روایی محتوایی و صوری و برای محاسبه پایایی، از روش Cronbach's alpha استفاده گردید. با استفاده از Cronbach's alpha، پایایی پرسش‌نامه‌های دانشجویان، استادان و دانش‌آموختگان به ترتیب ۰/۹۳، ۰/۹۷ و ۰/۹۳ به دست آمد.

جامعه آماری پژوهش شامل دانشجویان دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی و کلیه استادان (هیأت علمی و غیر هیأت

۳/۰۹ ± ۰/۶۱	۲/۹۶ ± ۰/۷۹	۳/۴۹ ± ۰/۶۳	فراگیری علم ۳/۷۰ ± ۰/۹۶
تحقق اهداف در مقطع دکتری پزشکی ۳/۲۱ ± ۰/۷۲	عملکرد آموزش ۳/۰۸ ± ۰/۶۴	محتوای آموزشی ۳/۱۴ ± ۰/۷۵	
تولیدات علمی ۲/۴۱ ± ۰/۷۵	فعالیت‌های استادان ۳/۲۰ ± ۰/۷۳	امکانات و تجهیزات آموزشی ۲/۹۹ ± ۰/۸۸	
	فعالیت‌های مسئولین ۳/۲ ± ۰/۷۹	اهداف آموزشی ۳/۲۳ ± ۰/۸۷	

جدول ۲: نتایج ارزشیابی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمان بر اساس الگوی CIPP (شامل زمینه، درون‌داد، فرایند و برون‌داد)

نتایج	ارزشیابی دانشکده پزشکی
در مجموع، از دیدگاه دو گروه دانشجویان و استادان، وضعیت زمینه نسبتاً مطلوب و یکی از حیطه‌های آن یعنی میزان علاقه دانشجویان جهت فراگیری علم کاملاً مطلوب بود و با شاخص‌های جامعه مورد مطالعه (۳/۵۰)، تفاوت معنی‌داری نداشت؛ اما شرایط محیطی دانشکده نسبت به وضعیت مطلوب جامعه مورد مطالعه، فاصله معنی‌داری داشت. همچنین، وضعیت زمینه از دیدگاه استادان فاصله معنی‌داری با وضعیت مطلوب جامعه مورد مطالعه داشت ($P \leq ۰/۰۵۰$).	وضعیت عوامل زمینه‌ای
وضعیت توانایی دانشجویان و استادان مطلوب بود. در مجموع، از دیدگاه دانشجویان و استادان، بین درون‌داد دانشکده پزشکی و حیطه‌های زیر مجموعه آن، به غیر از توانایی استادان (یعنی توانایی دانشجویان، محتوای آموزشی، امکانات و تجهیزات آموزشی و اهداف آموزشی) با شاخص‌های مطلوب جامعه مورد مطالعه (۳/۵۰) تفاوت معنی‌داری وجود داشت. وضعیت درون‌داد و حیطه‌های زیر مجموعه آن از دیدگاه دانشجویان با وضعیت مطلوب جامعه مورد مطالعه، فاصله معنی‌داری داشت ($P \leq ۰/۰۵۰$).	وضعیت درون‌دادها
از دیدگاه دو گروه دانشجویان و استادان، فرایند دانشکده پزشکی و حیطه‌های آن (یعنی فعالیت‌های دانشجویان، برنامه درسی و آموزشی، عملکرد آموزش، فعالیت‌های استادان و فعالیت‌های مسئولین) با شاخص‌های مطلوب جامعه مورد مطالعه (۳/۵۰) تفاوت معنی‌داری داشت. وضعیت فرایند و حیطه‌های آن به تفکیک از دیدگاه دانشجویان و استادان نیز با شاخص‌های جامعه مورد مطالعه فاصله معنی‌داری داشت ($P \leq ۰/۰۵۰$).	وضعیت فرایندها
در مجموع، از دیدگاه سه گروه دانشجویان، استادان و دانش‌آموختگان، بین برون‌داد موجود دانشکده پزشکی و حیطه‌های آن (یعنی تحقق اهداف رشته دکتری حرفه‌ای پزشکی و میزان تولیدات علمی در این دانشکده)، با شاخص‌های مطلوب جامعه مورد مطالعه (۳/۵۰) تفاوت معنی‌داری وجود داشت. همچنین، از دیدگاه استادان وضعیت تحقق اهداف مقطع علوم پایه، کاملاً مطلوب بود ($P \leq ۰/۰۵۰$).	وضعیت برون‌دادها
که در ارزشیابی نهایی دانشکده پزشکی از دیدگاه سه گروه دانشجویان، استادان و دانش‌آموختگان هم در مجموع و هم به تفکیک، بین وضعیت موجود با شاخص‌های مطلوب جامعه مورد مطالعه (۳/۵۰) تفاوت معنی‌داری وجود داشت.	ارزشیابی نهایی

بحث و نتیجه‌گیری

تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که به طور کلی شاخص زمینه، درون‌داد، فرایند و برون‌داد این دانشکده نسبتاً مطلوب است. همچنین، نتایج این مطالعه نشان داد که به طور کلی در زمینه، فرایند و برون‌داد دانشکده پزشکی بین دیدگاه دانشجویان و استادان تفاوت معنی‌داری وجود دارد. استادان در

تمامی موارد، به جز زمینه، دیدگاه مثبت‌تری نسبت به دانشجویان داشتند.

در پژوهش حاضر، از دیدگاه دانشجویان عوامل زمینه‌ای یعنی شرایط محیطی و میزان علاقه آن‌ها جهت فراگیری علم در حد مطلوب بود، اما استادان دیدگاهی متفاوت با دانشجویان داشتند. آن‌ها معتقد بودند که میزان علاقه دانشجویان نسبتاً

استادان، حذف دوره فیزیوپاتولوژی و افزودن به طول دوره کارآموزی بودند (۱۱).

در مجموع استادان، دانشجویان و دانش‌آموختگان، برون‌داد را نسبتاً مطلوب ارزشیابی کردند که این یافته، با نتایج مطالعه بذرافکن و همکاران، مبنی بر این که از دیدگاه کارورزان، وضعیت موجود تحقق اهداف کلی آموزش پزشکی فاصله زیادی با وضعیت مطلوب دارد، همسو نمی‌باشد. همچنین، در نهایت استادان، دانشجویان و دانش‌آموختگان دانشکده پزشکی را نسبتاً مطلوب ارزشیابی کردند (۱۲).

در قسمت زمینه، یکی از مسایل مهم، متمرکز بودن برنامه آموزشی است که این موضوع، باعث ایجاد فرصت‌ها و تهدیداتی برای نظام آموزشی می‌شود، انسجام و هماهنگی واحدهای درسی سراسر کشور و آموزش یکسان و بی‌تبعیض را برای همه دانشجویان فراهم می‌کند و از طرف دیگر، متمرکز بودن دوره باعث سلب حق انتخاب برخی از دروس توسط دانشجویان می‌گردد که شاید به عنوان نقطه ضعفی برای نظام آموزشی موجود مطرح شود. در برنامه‌های درسی، توجه به علایق دانشجویان ضروری است و باید زمینه انتخاب درس‌ها متناسب با نیازها و علایق شخصی و حرفه‌ای دانشجویان باشد. همچنین، در برنامه درسی باید زمینه پرورش دانشجویان مستقل، خودآگاه و خلاق فراهم گردد.

در قسمت درون‌داد در رابطه با دانشجو، نقطه قوت برنامه، انتخاب داوطلبین توانمند با توجه به احراز شرایط پذیرش می‌باشد. Carol نیز ضمن تأکید بر اهمیت توانمندی‌های دانشجویان، کفایت منابع، وسایل، فضا، امکانات و اعضای هیأت علمی را هم از عوامل موفقیت برنامه‌ها قید کرده است (۱۳).

در قسمت ارزشیابی فرایند، اجرای برنامه درسی به شکل دانشجو محور، حل مسأله، بحث گروهی و تقویت تفکر انتقادی می‌باشد. به طور مسلم، محول کردن کلیه دروس به دانشجو بدون راهنمایی و هدایت و عدم به کارگیری عملی دروس و شیوه‌های نوین تدریس، از موانع محسوب می‌شود.

مطلوب است، ولی آن‌ها با علاقه کافی در جهت فراگیری محتوای آموزشی تلاش نمی‌کنند. تحلیل نتایج این پژوهش در حیطه درون‌داد، نشان داد که استادان محتوا و اهداف آموزشی را مطلوب و امکانات و تجهیزات را نسبتاً مطلوب ارزشیابی کردند. در مجموع، استادان عوامل درون‌داد را مطلوب ارزشیابی نمودند. دیدگاه دانشجویان در مورد درون‌دادهای آموزشی، حاکی از مطلوبیت نسبی آن‌ها است. دانشجویان از امکانات و تجهیزات آموزشی موجود راضی نیستند و خواهان ارتقای آن‌ها می‌باشند.

دانشجویان و استادان فعالیت‌های دانشجویان را نسبتاً مطلوب ارزشیابی کردند و می‌توان با استفاده بیشتر از روش‌های نوین یاددهی از جمله یادگیری الکترونیکی، افزایش تعامل دانشجویان و استادان و توجه بیشتر به نقش فراگیران در فرایند یادگیری، روندی رو به رشد را شاهد بود.

نتایج پژوهش مطلب‌نژاد و همکاران نشان داد که عملکرد دانشجویان دندان‌پزشکی در دانشگاه علوم پزشکی بابل رو به رشد بوده است (۹). این یافته با یافته‌های مطالعه حاضر همسو می‌باشد. دانشجویان و استادان هر کدام فعالیت‌های خود را به ترتیب نسبتاً مطلوب و کاملاً مطلوب ارزشیابی نمودند، اما هر گروه، فعالیت‌های گروه مقابل را نسبتاً مطلوب ارزشیابی کردند (۹).

همچنین این یافته، با پژوهش صابریان مبنی بر این که ۵۱/۹ درصد دانشجویان فعالیت آموزشی استادان خود را مطلوب و ۴۸/۱ درصد نامطلوب ارزشیابی کردند، همخوانی دارد (۱۰).

دانش‌آموختگان، میزان تحقق اهداف را نسبتاً مطلوب و استادان، کاملاً مطلوب ارزشیابی کردند. عدم رضایت دانشجویان از تحقق کامل اهداف دوره پزشکی عمومی، می‌تواند ناشی از عدم رضایت از فعالیت‌های استادان، امکانات آموزشی و ... باشد. چنانچه پژوهش خادم و همکاران نیز نشان داد که اکثر دانش‌آموختگان جهت تحقق اهداف دوره پزشکی عمومی، خواستار ایجاد تغییرات اساسی در روش تدریس

محتوای آموزشی، آموزش روش‌های تدریس و ارزشیابی و مهارت‌های ارتباطی به استادان، بازنگری در برنامه درسی و عملکرد آموزش در جهت تحقق اهداف رشته پزشکی مقطع دکتری حرفه‌ای توجه شود.

پیشنهادها

در پایان، توجه بیشتر در برنامه آموزشی به مسایل و مشکلات بالینی و مراقبتی سیستم بهداشتی و درمانی کشور، تخصیص امکانات و تجهیزات بر اساس اصل عدالت آموزشی، توجه به بهبود و گسترش امکانات کامپیوتری و برگزاری کارگاه اینترنت برای استادان و دانشجویان، داشتن سابقه ۲ سال کار بالینی به عنوان پرستار بخش به منظور درک بهتر مشکلات بالین و تلاش برای بهبود کیفیت فرایند تدریس- یادگیری و فعالیت‌های فوق برنامه برای افزایش مشارکت دانشجویان پیشنهاد می‌گردد.

سپاسگزاری

بدین وسیله از سرکار خانم هانیه نیایش و همچنین از کلیه کسانی که در این مطالعه همکاری داشته اند تقدیر و تشکر می‌گردد.

References:

- Harris LM, Adamson BJ, Hunt AE. Assessing quality in higher education: criteria for evaluating programmes for allied health professionals. *Assessment & Evaluation in Higher Education*. 1998; 23(3): 273-81.
- Alwani SM, Danaee-fard H. *Organization theory*. (Translation). Robbins S. Tehran: Saffar Pub; 2010. [In Persian]
- Saif AA. *Educational measurement, assessment and evaluation*. Tehran: Doran; 2006. [In Persian]
- Robinson B. *The CIPP approach to evaluation*. COLLIT Project. 2002, The CIPP approach to evaluation, COLLIT Project. [Cited 2002 May 4]. Available from: <http://www.fivehokies.com/Evaluation/Evaluation>

در ارزشیابی برون‌داد در مورد وضعیت دانش‌آموختگان، توقف یا ادامه برنامه و ارایه پیشنهادها، مشخص می‌شود که برنامه باید ادامه یابد و هم‌زمان بازبینی و اصلاح شود تا دانش‌آموختگان هر چه بهتر به اهداف خودکفایانه دست یابند. از جمله وظایف ذکر شده برای دانش‌آموختگان، برنامه‌ریزی آموزشی و مشارکت در برنامه‌ریزی‌های تخصصی و حرفه‌ای می‌باشد که به نظر دانش‌آموختگان، آنان در این زمینه مهارت کافی را کسب نمی‌کنند؛ چرا که واحد درسی مناسب در این زمینه در قالب کاربردی تدریس نمی‌شود. از طرفی، در کشور ما نظریه‌های پرستاری بیشتر به صورت نقد و بررسی ارایه می‌شود، در صورتی که در دانشگاه‌های خارج از کشور، در این درس دانشجویان شروع به مفهوم‌سازی و توسعه مدل برای پدیده‌های پرستاری می‌نمایند؛ حتی مدل طراحی شده را در دنیای واقعی آزمایش و اعتبار آن را ارزشیابی می‌کنند (۱۴).

با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها، نتایج نشان داد که کلیت دانشکده پزشکی وضعیت نسبتاً مطلوبی دارد. بنابراین، با توجه به این که مسئولین، خواهان تربیت پزشکان عمومی مجرب و کارآمد در عرصه جامعه پزشکی هستند، شایسته است، بیش از پیش به ایجاد انگیزه در دانشجویان جهت فراگیری علم، فراهم آوردن امکانات و تجهیزات آموزشی، بازنگری در مواد

ation Approaches/Management Oriented/CIPP Approach to Evaluation.pdf

- Alimohammadi T, Rezaeian M, Bakhshi H, Vaziri Nejad R. The Evaluation of the Medical School Faculty of Rafsanjan University of Medical Sciences Based on the CIPP Model in 2010. *J Rafsanjan Univ Med Sci*. 2013; 12(3): 205-18. [In Persian]
- Tezakori Z, Mazaheri E, Namnebat M, Torabizadeh K, Fathi S, Ebrahimibil F. The evaluation of PhD nursing in Iran (Using the CIPP Evaluation Model). *J Health Care*. 2010; 12(2): 43-51. [In Persian]
- Stufflebeam DL. *The Cipp Model For Evaluation*. Kluwer International Handbooks of Education. 2003; 9: 31-62.
- Ghafourian Boroujerdnia M, Shakurnia AH, Elhampour H. The opinions of academic members of Ahvaz University of Medical

- Sciences about the effective factors on their evaluation score variations. *J Strides Dev Med Educ.* 2006; 3(1): 19-25. [In Persian]
9. Motallehnejan M, Haji Ahmadi M, Mortazavi Moghaddam V. A study on educational status of dental students at clinical courses in Babol University of Medical Sciences during 1998-2002. *J Babol Univ Med Sci.* 2010; 12(Suppl 1): 46-51. [In Persian]
 10. Saberian M. Group's internal evaluation of medical surgical nursing department of Semnan University of Medical Sciences. Proceedings of the International Conference AMEE; 2004 Sep 5-8; Edinburgh, Scotland, UK. 2004: 22-3.
 11. Khadem N, Khodadadi N, Ebrahimzadeh S. Openion poll of graduates from Mashhad-School of Medicine, regarding coordination of learnings, during their study with the objectives of education in giving medical services to society. *Med J Mashad Univ Med Sci.* 2009; 4(51): 233-8. [In Persian]
 12. Bazrafkan L, Nikseresht AR, Bazargany A. Need assessment of medical education's general objectives in basic sciences & physiopathology periods according to intern's views. *Iran J Med Educ.* 2002, 2(0): 18. [In Persian]
 13. Anderson CA. Current strengths and limitations of doctoral education in nursing: are we prepared for the future? *J Prof Nurs.* 2000; 16(4):191-200.

An Investigation of Medical School Curriculum in Kerman University of Medical Sciences, Iran, Based on the CIPP Model

Sedigheh Khodabandeh^{1}, Parisa Rostambeig², Sakineh Sabzevari³, Esmat Nouhi⁴*

1. Ph.D. Student in Nursing, Razi School of Nursing and Midwifery, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

2. M.Sc. in Nursing, Instructor, Department of Nursing, Islamic Azad University, Estahban Branch, Estahban, Iran

3. Ph.D. in Nursing, Assistant Professor, Medical Education Research Center, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

4. Ph.D. in Nursing, Assistant Professor, Department of Internal-Surgical Nursing AND Physiology Research Center, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

• Received: 13 Mar, 2015

• Received Corrected Version: 20 Jun, 2015

• Accepted: 20 Jun, 2015

Background & Objective: In order to improve the quality of higher education programs and make them dynamic, quantitative and qualitative evaluations and assessments are required. In this study, the context, input, process, and product (CIPP) evaluation model was used to evaluate the School of Medicine at Kerman University of Medical Sciences, Iran, in 2014.

Methods: The evaluation of this school, based on the CIPP model, consisted of the 4 components of context, input, process, and output. The sample included 69 students, 20 professors, and 12 postgraduates. A researcher made questionnaire was used to collect data. The scores of 0-1.5, 1.5-3.5, and 3.5-5 were considered as representing poor conditions, relatively favorable conditions, and favorable conditions, respectively. Data were analyzed using SPSS software and descriptive and inferential statistics (t-test).

Results: From the perspective of the participants of the research, the status of context, input, process, and output, and in general, the School of Medicine was favorable and the output of the school was relatively favorable. There was a significant difference between the students' and professors' point of views in terms of the context, process, and outcome of the school ($P < 0.05$). The students ranked the context as favorable, while the professors ranked input, process, and output of the school as favorable.

Conclusion: The results of the final evaluation revealed that the condition of this school is favorable. To achieve a highly favorable condition, it is suggested that college and university authorities attempt to strengthen important factors such as revision of curriculum content, and training professors on teaching methods, evaluation, and communication skills.

Key Words: Educational evaluation, CIPP model, Medical school

*Correspondence: School of Nursing and Midwifery, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

• Tel: (+98) 34 3211 5219

• Fax: (+98) 34 3132 5218

• Email: mitra.khodabandeh@yahoo.com